

SCENARIUSZ LEKCJI WOKÓŁ FILMU PRZEDSTAWIAJĄCEGO BIOGRAFIE IRENY SENDLEROWEJ I JADWIGI PIOTROWSKIEJ

Opisany poniżej przebieg lekcji jest propozycją zajęć do filmu edukacyjnego poświęconego postaci Ireny Sendlerowej i Jadwigi Piotrowskiej, będącego częścią cyklu edukacyjnego „Historie osobiste”. Każdy z odcinków serii przedstawia osoby, których twórczość i działalność miały znaczący wpływ na historię i kulturę polsko-żydowską XX wieku. Materiał zawarty w scenariuszu jest rekomendowany dla klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych.

Przygotowany przez nas scenariusz jest przewidziany na zrealizowanie w trakcie dwóch jednostek lekcyjnych (wraz ze wstępem, projekcją materiału filmowego i podsumowaniem – ok. 90 min.). Osoba prowadząca zajęcia może sama zdecydować, podążając za potrzebami grupy, ile czasu przeznaczyć na daną aktywność.

Zachęcamy do realizacji całego procesu zaproponowanego w scenariuszu. Można z niego skorzystać także jako ze zbioru inspiracji do lekcji, wybierając jedynie niektóre moduły. W zależności od potrzeb i możliwości mogą Państwo zdecydować się na przeprowadzenie wybranych ćwiczeń i dyskusji.

Planując zajęcia mogą Państwo dokonać wyboru, czy chcą położyć większy nacisk na przekazanie i uporządkowanie wiedzy historycznej, czy może poświęcić więcej czasu na refleksję etyczną.

Rekomendujemy, by przed przeprowadzeniem lekcji zapoznać się z [Zaleceniami i wskazówkami dotyczącymi edukacji na temat II wojny światowej i Zagłady](#) Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Metody: dyskusja, dyskusja kierowana, metoda podawcza (projekcja filmu), praca w grupach

- poznają podstawowe fakty z biografii Ireny Sendlerowej i Jadwigi Piotrowskiej
- poszerzają wiedzę na temat sytuacji Żydów w obliczu Zagłady, a także na temat Sprawiedliwych i ich działań
- pogłębiają umiejętności wyszukiwania informacji w tekście historycznym
- mają przestrzeń do refleksji na temat moralności postępowania wobec pokrzywdzonych.

- Film *Historie osobiste – Jadwiga Piotrowska i Irena Sendlerowa*
- **ZAŁĄCZNIK NR 1:** karta pracy uzupełniająca wiedzę historyczną niezbędną do zrozumienia materiału filmowego
- **ZAŁĄCZNIK NR 2:** Obwieszczenie w sprawie utworzenia dzielnicy żydowskiej na terenie Warszawy z 18 października 1940 roku
- **ZAŁĄCZNIK NR 3:** Obwieszczenie gubernatora dystryktu warszawskiego Ludwiga Fischera z 10 listopada 1941
- **ZAŁĄCZNIK NR 4:** Obwieszczenie dotyczące kary śmierci za pomoc Żydom przebywającym poza granicami getta z 5 września 1942 roku
- **ZAŁĄCZNIK NR 5:** klatka z filmu *Historie osobiste – Jadwiga Piotrowska i Irena Sendlerowa* do wyświetlenia w trakcie ćwiczenia „Kroki pomocy”
- link do filmu *My two Mothers* z wypowiedzią Elżbiety Ficowskiej – <https://www.youtube.com/watch?v=vwF-xy5vJ8>
- sprzęt umożliwiający projekcję filmów, dostęp do internetu
- tablica
- kartki w formacie A4 albo większe, przybory plastyczne (np. flamastry).

PRZEBIEG LEKCJI

MODUŁ I: Wprowadzenie

- Krok 1: Refleksja nad pojęciem „bohater/bohaterka”
- Krok 2: Zadania uzupełniające wiedzę historyczną potrzebną do zrozumienia filmu

MODUŁ II: Projekcja filmu

MODUŁ III: Praca po filmie

- Omówienie pierwszych wrażeń z filmu
- Kroki pomocy – jak wielu osób potrzeba do ocalenia jednego życia
- Głos uratowanego dziecka

MODUŁ IV: Podsumowanie

- Refleksja nad pojęciem „lider/liderka”
- Co chcę zapamiętać?

PRZEBIEG LEKCJI – OPIS SZCZEGÓŁOWY

MODUŁ I: WPROWADZENIE

Celem modułu jest wprowadzenie uczniów i uczennic w tematykę zajęć, a także przekazanie informacji historycznych, które pomogą w lepszym zrozumieniu zagadnień poruszanych w filmie. Powiedz uczniom i uczennicom, że zapraszasz ich do wykonania zadań wprowadzających w temat lekcji.

Krok 1

Podziel uczniów i uczennice na 3–4 osobowe grupy i każdej z nich wręcz arkusz papieru. Upewnij się, że każda grupa posiada kolorowe kredki, długopisy lub flamastry. Poproś, by na środku kartki napisali czarnym kolorem „bohater/bohaterka”, a czystą przestrzeń wypełnili jak największą liczbą wielobarwnych skojarzeń i określonych pasujących do tego pojęcia. Mogą to być też cechy znanych im postaci bohaterskich, ich imiona itp. Poproś także, by każda grupa wybrała osobę, która zaprezentuje pracę.

Poproś osoby przedstawiające o pokazanie efektów pracy i przeczytanie określeń, które zaproponowali członkowie i członkinie zespołów. W podsumowaniu ustalcie, które pojęcia najczęściej się pojawiały. Czy są to kwestie wartości czy umiejętności? Cechy osobowości czy działania, które bohater albo bohaterka podejmuje?

Następnie poproś uczniów i uczennice o odpowiedź na pytania:

- Czy w filmach i książkach częściej spotyka się bohaterów samodzielnych czy pracujących zespołowo? Którzy osiągają więcej?
- Kto występuje częściej: bohaterowie czy bohaterki? Dlaczego? Czy określenia wypisane na kartkach pasują jedynie do jednej z płci?

Krok 2

Zaproś uczniów i uczennice do wykonania zadań przybliżających im historyczny kontekst wydarzeń, którym będą się przyglądać w czasie zajęć. Poniżej znajdują się propozycje ćwiczeń wprowadzających i przywołujących informacje historyczne ważne dla zrozumienia filmu.

Poproś uczniów i uczennice, by dobrali się w trzy- lub czteroosobowe grupy. Rozdaj grupom **ZAŁĄCZNIK NR 1**, czyli kartę z zadaniem polegającym na przyporządkowaniu ważnych terminów do objaśnień. Daj czas na zapoznanie się z treścią i wykonanie zadania. Poproś wybranych przedstawicieli grup o przeczytanie na głos prawidłowych rozwiązań – istotnych terminów wraz z definicjami.

Jeżeli pracujesz w szkole średniej, w kontekście Żegoty możesz poszerzyć wiedzę uczniów i uczennic. Pełen kryptonim brzmi „Konrad Żegota”; to postać literacka wymyślona przez Zofię Kossak-Szczucką, która miano bohatera utworzyła od imion Konrada i Żegoty, czyli dwóch konspiratorów z III cz. „Dziadów” Adama Mickiewicza.

Ćwiczenie 2

Poproś uczniów i uczennice, by dobrali się w trzy- lub czteroosobowe grupy. Rozdaj grupom wydruki obwieszczeń z okresu II wojny światowej (**ZAŁĄCZNIKI NR 2–4**) – każda grupa otrzymuje jeden dokument i na nim pracuje. W zależności od liczebności klasy dokumenty te mogą się powtarzać.

Poproś grupy, aby przyjrzały się obwieszczeniom i przygotowały krótką wypowiedź, w której zawrą odpowiedzi na poniższe pytania:

- Z którego dnia pochodzi dane obwieszczenie?
- Czego dotyczy?
- Przez kogo zostało wydane?
- Co treść dokumentu oznaczała dla Żydów i Żydówek? Jakie mogła wzbudzać emocje?
- Co treść dokumentu oznaczała dla Polaków i Polek? Jakie mogła wzbudzać emocje?

Powiedz osobom uczestniczącym, że na zadanie mają około pięciu minut, chodzi więc o szybkie odnalezienie potrzebnych informacji i zapisanie pierwszych skojarzeń.

Po upływie wyznaczonego czasu poproś wybrane grupy o prezentację. Zadbaj o to, by cała klasa zapoznała się z informacjami zawartymi w trzech dokumentach. W trakcie rozmowy uzupełniaj informacje. Zwróć uwagę uczniów i uczennic na to, że wykluczanie społeczności żydowskiej odbywało się jeszcze przed utworzeniem getta. Przejawem tego działania były m.in. pojawiające się od października 1939 roku rozporządzenia dotyczące zakazu obsługiwanie klientów żydowskich, specjalnego oznakowania Żydów czy nakazujące Żydom rejestrację majątku. Getto, czyli zamknięta dzielnica dla ludności żydowskiej, zostało utworzone w Warszawie 2 października 1940 roku, a odcięte od reszty miasta 16 listopada 1940 roku. Rok później, 15 października 1941, weszło w życie rozporządzenie generalnego gubernatora Hansa Franka przewidujące karę śmierci dla Żydów przebywających poza wyznaczoną dla nich dzielnicą, a także dla osób, które im w tym pomagają. Do tego rozporządzenia nawiązuje obwieszczenie z 10 listopada 1941 wydane przez gubernatora dystryktu warszawskiego Ludwiga Fischera.

Zwróć uwagę osób uczestniczących na pisownię – w dokumentacji nazistowskiej słowo „Żydzi” zapisane jest małą literą, co z dzisiejszej perspektywy jest błędem ortograficznym. Gdy mowa o Żydach jako przedstawicielach narodowości, zapisujemy ten wyraz wielką literą (analogicznie jak Polacy, Niemcy). Małej litery używa się jedynie wówczas, gdy ktoś wypowiada się o osobach wyznających religię żydowską (judaizm). Małą literą zapisujemy też: katolicy, muzułmanie.

Zapowiedz, że za moment uczniowie i uczennice obejrzą film, który przedstawia historię dwóch kobiet, Ireny Sendlerowej i Jadwigi Piotrowskiej, Polek, które w trakcie II wojny światowej organizowały pomoc i ratowały życie dzieci żydowskich z warszawskiego getta.

Poproś, by w trakcie projekcji filmu uczniowie i uczennice zwrócili uwagę na to, ilu i jakich kroków wymagało wyprowadzenie jednego żydowskiego dziecka z getta i przygotowanie go do życia poza murami getta.

MODUŁ II: PROJEKCJA FILMU

MODUŁ III: PRACA PO OBEJRZENIU FILMU

Po projekcji zaprosz uczniów i uczennice do krótkiej rozmowy w parach, w trakcie której będą mogli wymienić pierwsze wrażenia z filmu. Zaproponuj, by opowiedzieli sobie, na co zwrócili uwagę lub jakie emocje towarzyszyły im podczas oglądania. Po kilku minutach poproś, by chętne osoby podzieliły się swoimi spostrzeżeniami i opiniami.

Możesz skorzystać z pytań pomocniczych:

- Co was w tym filmie zaskoczyło?
- Co was w tym filmie zaintrygowało?
- Co czuliście w trakcie oglądania tego filmu?

Kroki pomocy

Celem tego ćwiczenia jest pogłębienie refleksji na temat podejmowania pomocy w kontekście tego, ile wysiłku i umiejętności ono wymaga, a także jak ważna w takich działaniach jest współpraca i zespołowość. Jest więc to przejście od myślenia o bohaterstwie jako o czynach dokonywanych przez jednostkę do przyglądania się temu pojęciu z perspektywy rzeczywistej organizacji – ile kolektywnego zaangażowania jest potrzebne, by uratować czyjeś życie.

Wyświetl na ekranie grafikę przedstawiającą fragment filmu dotyczący organizowania wyprowadzenia jednej osoby z getta (**ZAŁĄCZNIK NR 5**). Poproś uczniów i uczennice, by w zeszytach zapisali działania, które musieli wykonać członkowie Żegoty, by ocalić żydowskie dziecko. Pierwszych pięć minut przeznacz na pracę indywidualną, po upływie tego czasu poproś chętne osoby o czytanie na głos swoich zapisków i resztę grupy o bieżące uzupełnianie notatek zgodnie z tym, co proponowali koledzy i koleżanki. Postarajcie się stworzyć jak najbardziej szczegółową listę.

Przykładowe odpowiedzi:

- znalezienie rodziny zastępczej
- spakowanie dziecka odpowiednich dokumentów lub jedzenia na drogę
- zebranie pieniędzy na łapówki dla strażników lub donosicieli
- bezpieczne wyprowadzenie dziecka z getta
- sporządzenie fałszywej dokumentacji
- zapewnienie lekarstw (w getcie wiele osób chorowało)
- farbowanie włosów czy inne zmiany wyglądu
- nauczanie języka polskiego
- uczenie katechizmu katolickiego, modlitw
- przynoszenie jedzenia i picia do kryjówek

Zapytaj:

- Czy jedna osoba jest w stanie udzielić tak wyczerpującej pomocy?
- Jakie zasoby i umiejętności były potrzebne, by móc jej udzielić? Przykładowe odpowiedzi: dostęp do zasobów materialnych, pieniądze, sieć kontaktów, odpowiednia wiedza, umiejętności organizacyjne: zarządzanie, współpraca, odpowiednia komunikacja.

Odpowiedzi na drugie pytanie zapisz na tablicy, tak by były widoczne dla całej klasy. Możesz też poprosić uczniów i uczennice, by zanotowali je w zeszytach. Będą one pomocne w ćwiczeniu kończącym zajęcia.

W podsumowaniu zwróć uwagę, że uczniowie i uczennice poznali tylko „twarze” tej pomocy, które zostały odkryte po latach od jej udzielenia. Wiele osób ratujących Żydów i ich dzieci na zawsze pozostanie anonimowych. W niektórych źródłach dzieci, które ocalała Sendlerowa, liczy się w tysiącach, niektórzy uważają też, że robiła to całkowicie sama. Jednak według badań historyków Sprawiedliwa ocalała około pięciuset dzieci żydowskich, w ścisłej współpracy z kilkunastoma osobami. W okresie 1940–1942 akcję tę organizowała osobiście, a w dwóch kolejnych latach w ramach Rady Pomocy Żydom „Żegota”.

Głos uratowanego dziecka

Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia wypowiedzi Elżbiety Ficowskiej, która jako niemowlę została uratowana z getta warszawskiego.

Odtwórz materiał filmowy: <https://www.youtube.com/watch?v=vwF-xy5vJ8>

Zapytaj uczniów i uczennice o wrażenia z wysłuchania tej wypowiedzi. Co zwróciło ich uwagę?

Pytania dodatkowe:

- W jakim sensie Elżbieta Ficowska miała dwie matki?
- Jakich słów używa Elżbieta Ficowska opowiadając o przewiezieniu jej poza mury getta?
- Jak można zinterpretować metaforyczny język, którym mówi o swoim ocaleniu: „wyrwano mnie”, „przeplancowano” (czyli „przesadzono”)?
- Jak można rozumieć puentę wiersza jej męża, Jerzego Ficowskiego: To twoje matki obie nauczyły cię tak nie dziwić się wcale kiedy mówisz Jestem?
- Co podarowano ocalonej bohaterce wywiadu poza życiem?

W podsumowaniu warto zwrócić uwagę uczniów i uczennic na to, że Elżbieta Ficowska nie tylko była uratowana w podstawowym znaczeniu tego słowa – uratowano jej życie. Ocalono ją także od traumatycznych przeżyć związanych z dzieciństwem w czasie Zagłady, bo, jak mówi, z dzieciństwa pamięta opiekę, „koroneczki, falbaneczki” i mnóstwo miłości oraz troski. Z drugiej strony, ukrywając ją w rodzinie polskiej, ukryto ją też na pewien czas przed prawdą o swojej tożsamości narodowej i rodzinnych korzeniach.

MODUŁ IV: PODSUMOWANIE

Poproś uczniów i uczennice, by wrócili do 3–4 osobowych grup, w których wykonywali początkowe ćwiczenie dotyczące bohatera/bohaterki, ponownie przyjrzeni się swoim zapiskom oraz porozmawiali przez chwilę, do jakiego stopnia pasują one do postaci Ireny Sendlerowej i Jadwigi Piotrowskiej.

Następnie skieruj uwagę uczniów i uczennic na tablicę ze wspólnymi odpowiedziami dotyczącymi zasobów i umiejętności, których wymagało organizowanie pomocy dla dzieci żydowskich. Zaproponuj określenie „lider/liderka” – czy jest to określenie, które oddaje osobę posiadającą te umiejętności?

Przeprowadź rozmowę na forum. Możesz skorzystać z kilku z poniższych pytań:

- Co łączy pojęcia „bohater/bohaterka” i „lider/liderka”?
- Co te pojęcia odróżnia?
- Czy bohater jest zawsze liderem albo czy lider jest zawsze bohaterem?
- Co lub kto decyduje o tym, że ktoś jest bohaterem/bohaterką? A liderem/liderką?
- Pomyślcie o sytuacjach, w których wy możecie obecnie komuś pomóc. Czego potrzebujemy, by móc pomagać?
- Co może stanowić bariery dla takiego działania? Jak możemy sobie z nimi radzić?

W podsumowaniu dyskusji możesz jeszcze raz nawiązać do kwestii omawianych w trakcie zajęć – zwrócić uwagę na to, po ilu latach i w jaki sposób świat dowiedział się o działaniach Ireny Sendlerowej, a także na to, że choć to Irena Sendlerowa stała się główną bohaterką opowieści o ratowaniu żydowskich dzieci z warszawskiego getta, to pomoc ta była możliwa dzięki współpracy, a często też wspólnoty wartości i przyjaźni wielu osób, takich jak na przykład Jadwiga Piotrowska. Zorganizowanie pomocy wymagało zarówno umiejętności liderek, jak i zaangażowania i zespołowego działania, w którym każda osoba jest ważna.

Na zakończenie zajęć poproś uczniów i uczennice, by zapisali przynajmniej jedną rzecz, której dowiedzieli się w trakcie zajęć i jest dla nich ważna, lub myśl, którą chcieliby zapamiętać. Niech będzie to coś, co chcieliby „zabrać ze sobą”, by towarzyszyło im w momentach trudnych wyzwań.

Zaproś chętne osoby do podzielenia się swoimi zapiskami.

Podziękuj uczniom i uczennicom za pracę i zakończ lekcję.

ZAŁĄCZNIK 1

Przyporządkuj pojęcia do objaśnień.

- A. Sprawiedliwi
- B. gwiazda Dawida
- C. Żegota
- D. getto
- E. getto ławkowe

..... – forma dyskryminacji osób pochodzenia żydowskiego. W okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej na niektórych uczelniach żydowscy studenci nie mogli siedzieć tam, gdzie chcieli, gdyż w salach wykładowych wyznaczano im osobne miejsca.

..... – część miasta odseparowana i przeznaczona dla mniejszości religijnej, etnicznej albo narodowej. W czasie II wojny światowej getta żydowskie były przymusowo tworzone przez nazistów w wielu miastach Europy, a do tego często otoczone murem i pilnie strzeżone. Mieszkańcom nie wolno było ich opuszczać pod karą śmierci. Można było też stracić życie za przemykanie różnych rzeczy do getta, np. artykułów spożywczych, mimo że Żydzi w gettach cierpieli z głodu.

..... – pełen tytuł brzmi: „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata”. Są to osoby, które w czasie II wojny światowej bezinteresownie udzielały pomocy prześladowanym Żydom. „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat” głosi sentencja z Talmudu, która wybijana jest na medalu honorowo przyznawanym Sprawiedliwym. Do tej pory otrzymało go 27 000 osób na świecie, w tym 7000 Polaków i Polek.

..... – starożytny znak, który bywa też nazywany tarczą Dawida. Jest to jeden z symboli judaizmu, ale też narodowej wspólnoty Żydów (znajduje się na fladze Izraela). Rozmaicie interpretuje się jej znaczenie, np. że oznacza harmonię, przymierze, kierunki świata lub łączenie przeciwieństw.

..... – skrócony kryptonim (nazwa zastępcza o ukrytym znaczeniu) Rady Pomocy Żydom. Była to podziemna polska organizacja humanitarna zrzeszająca osoby pomagające bezinteresownie osobom pochodzenia żydowskiego w trakcie II wojny światowej. Ich współpraca ocaliła życie wielu osób.

MITTEILUNGSBLATT DER STADT WARSCHAU

Nr 38 (55) 18.X.1940. PREIS 20 Gr.

BEKANNTMACHUNG

betr.: Bildung eines Juden-Wohnbezirks
in der Stadt Warschau.

1) Gemäss Anordnung des Chefs des Distrikts, sind im Gebiet des Distrikts Warschau mit sofortiger Wirkung in sich geschlossene Juden-Wohnbezirke zu bilden, in der Absicht, die Seuchengefahr abzuwenden.

In der Stadt Warschau ist der Juden-Wohnbezirk wie folgt umgrenzt — die Grenzstrassen gehören beiderseitig nicht zum Juden-Wohnviertel:

von — bis	
Zielna	Königsstr. — Złota
Złota	Zielna — Eisenstr.
Querstr.	Eisenstr. — Srebrna
Srebrna	Querstr. — Miedziana
Miedziana	Srebrna — Kazimierzapl.
Kazimierzapl. (nördl. Gr.)	Miedziana — Wronia
Wronia	Kazimierzapl. — Sienna
Sienna	Wronia — Güterstr.
Güterstr.	Sienna — Krochmalna
Przyokopowa	Krochmalna — Eisgrubenstr.
Dammstr.	Eisgrubenstr. — Kercelego- platz
Kercelegopl. (östl. Gr.)	Dammstr. — Gerichtstr.
Gerichtstr.	Kercelegopl. — Karolkowa
Karolkowa	Gerichtstr. — Mireckiego
östl. u. nördl. Grenze des Evang. Friedhofs	Mireckiego — Młynarska
Młynarska	Ev. Friedhof — Sołtyka
nördl. u. westl. Grenze d. jüd. Friedhofs	Sołtyka — Kolska
Kolska	jüd. Friedhof — Dammstr.
Dammstr.	Kolska — Dzika
Dzika	Dammstr. — Stawki
Stawki	Dzika — Pokorna
Żoliborska	Pokorna — Klosterstr.
Klosterstr.	Żoliborska — Konwiktorska
Konwiktorska	Klosterstr. — Zakro- czymska
Zakroczymska	Konwikt. — Franciszk.
Freta	Franciszkańska — Św. Jerska
Św. Jerska	Freta — Nalewki
Nalewki (westl. Zweig)	Św. Jerska — Nowolipki
Nowolipki	Nalewki Zamenhofs
Westl. Gr. Palais Mostowski	Nowolipki — Nowolipie
Przejazd	Nowolipie — Długa
Długa	Przejazd — Börsenstrasse
Börsenstrasse	Długa — Tłomackie
Tłomackie	Börsenstrasse zur Synagoge
östl. — südl. — westl. Gr. der Synagoge	bis Rymarska
Rymarska vom ehem. Fi- nanzministerium	bis Elektoralna
Przechodnia	Elektoralna — Ptasia
Ptasia	Przechodnia — Żimna
An der Markthalle	Żimna — Biała
Eisgrubenstr.	Biała — Eisgrubenstr. 22
Eisgrubenstr.	Eisgrubenstr. 17 — Ciepla
Mirowskipl. (südl. Gr.)	Ciepla — Rynkowa

DZIENNIK OBWIESZCZEŃ MIASTA WARSZAWY

Nr 38 (55) 18.X.1940 R. CENA 20 gr.

OBWIESZCZENIE

w sprawie utworzenia dzielnicy żydowskiej na
terenie m. Warszawy.

1) Na podstawie zarządzenia Szefa Okręgu należy celem uniknięcia niebezpieczeństwa za-
razy utworzyć natychmiast na terenie okręgu
warszawskiego zamknięte w sobie dzielnice
żydowskie.

Na terenie m. Warszawy biegnie granica
dzielnicy żydowskiej, z równoczesnym wylą-
czeniem z niej obustronnie ulic granicznych,
jak następuje:

od — do	
Zielna	Królewska — Złota
Złota	Zielna — Żelazna
Twarda	Żelazna — Srebrna
Srebrna	Twarda — Miedziana
Miedziana	Srebrna — Pl. Kazim. W.
Pl. Kazimierza (gr. półn.)	Miedziana — Wronia
Wronia	Pl. Kazim. W. — Sienna
Sienna	Wronia — Towarowa
Towarowa	Sienna — Krochmalna
Przyokopowa	Krochmalna — Chłodna
Okopowa	Chłodna — Pl. Kercelego
Pl. Kercelego (gr. wsch.)	Okopowa — Leszno
Leszno	Pl. Kercelego — Karolkowa
Karolkowa	Leszno — Mireckiego
wsch. i półn. granica cmen- tarza ewangelickiego	Mireckiego — Młynarska
Młynarska	Cment. Ewang. — Sołtyka
półn. i zach. gr. cmenta- rza żydowskiego	Sołtyka — Kolska
Kolska	Cment. żyd. — Okopowa
Okopowa	Kolska — Dzika
Dzika	Okopowa — Stawki
Stawki	Dzika — Pokorna
Żoliborska	Pokorna — Bonifraterska
Bonifraterska	Żoliborska — Konwiktorska
Konwiktorska	Bonifraterska — Zakroczym- ska
Zakroczymska	Konwiktorska — Francisz- kańska
Freta	Franciszkańska — Św. Jerska
Św. Jerska	Freta — Nalewki
Nalewki (część zach.)	Św. Jerska — Nowolipki
Nowolipki	Nalewki — Zamenhofs
zach. gr. pał. Mostowskich	Nowolipki — Nowolipie
Przejazd	Nowolipie — Długa
Długa	Przejazd — Bielańska
Bielańska	Długa — Tłomackie
Tłomackie	Bielańska — do Synagogi
wsch., poł., zach. granica Synagogi	do Rymarskiej
Rymarska od b. Minister- stwa Skarbu	do Elektoralnej
Przechodnia	Elektoralna — Ptasia
Ptasia	Przechodnia — Żimna
Plac Mirowski	Żimna — Biała
Chłodna	Biała — Chłodna Nr 22
Chłodna	Chłodna Nr 17 — Ciepla
Pl. Mirowski (gr. poł.)	Ciepla — Rynkowa

Bekanntmachung

Beitr.: Todesstrafe für unbefugtes Verlassen der jüdischen Wohnbezirke.

In der letzten Zeit ist durch Juden, die die ihnen zugewiesenen Wohnbezirke verlassen haben, in zahlreichen Fällen nachweislich das Fleckfieber verbreitet worden. Um die hierdurch der Bevölkerung drohende Gefahr abzuwenden, hat der Herr Generalgouverneur verordnet, dass in Zukunft ein Jude, der den ihm zugewiesenen Wohnbezirk unbefugt verlässt, mit dem Tode bestraft wird.

Die gleiche Strafe trifft diejenigen, die diesen Juden wesentlich Unterschlupf gewähren oder in anderer Weise (z. B. durch Gewährung von Nachtlagern, Verpflegung, Mitnahme auf Fahrzeugen aller Art usw.) den Juden behilflich sind.

Die Aburteilung erfolgt durch das Sondergericht Warschau.

Ich weise die gesamte Bevölkerung des Distrikts Warschau auf diese neue gesetzliche Regelung ausdrücklich hin, da nunmehr mit unerbittlicher Strenge vorgegangen wird.

Warschau, am 10. November 1941.

gez. **Dr. FISCHER**
Gouverneur

Obwieszczenie

Dołyczy: kary śmierci za nieuprawnione opuszczenie żydowskich dzielnic mieszkaniowych.

W ostatnim czasie rozprzestrzenili żydzi, którzy opuścili wyznaczone im dzielnice mieszkaniowe, w licznych udowodnionych wypadkach tyfus plamisty. Aby zapobiec grożącemu w ten sposób niebezpieczeństwu dla ludności, rozporządził Generalny Gubernator, że żyd, który w przyszłości opuści nieuprawniony wyznaczoną mu dzielnicę mieszkaniową, będzie karany śmiercią.

Tej samej karze podlega ten, kto takim żydom udziela świadomie schronienia lub im w inny sposób pomaga (np. przez udostępnienie noclegu, utrzymania, przez zabranie na pojazdy wszelkiego rodzaju itp.).

Osądzenie nastąpi przez Sąd Specjalny w Warszawie.

BEKANNTMACHUNG

Betr.: Todesstrafe für Unterstützung von Juden, die die jüdischen Wohnbezirke unbefugt verlassen haben.

In der letzten Zeit haben sich zahlreiche Juden aus den ihnen zugewiesenen jüdischen Wohnbezirken unbefugt entfernt. Sie halten sich z. Zt. noch im Distrikt Warschau auf.

Ich weise darauf hin, dass durch die Dritte Verordnung des Generalgouverneurs über Aufenthaltsbeschränkung im Generalgouvernement vom 15.10.1941 (Vbl. GG. S. 595) nicht nur die Juden, die in dieser Weise unbefugt den ihnen zugewiesenen Wohnbezirk verlassen haben, mit dem Tode bestraft werden, sondern dass die gleiche Strafe jeden trifft, der solchen Juden wissentlich Unterschlupf gewährt. Dazu gehört nicht nur die Gewährung von Nachlager und Verpflegung, sondern auch jede anderweitige Unterstützung, z. B. durch Mitnahme in Fahrzeugen aller Art, durch Ankauf jüdischer Sachwerte usw.

Ich richte hiermit an die Bevölkerung des Distrikts Warschau die Aufforderung, jeden Juden, der sich unbefugt außerhalb eines jüdischen Wohnbezirks aufhält, sofort dem nächsten Polizeirevier oder Gendarmerieposten zu melden.

Wer einem Juden Unterstützung hat zuteil werden lassen oder z. Zt. noch zuteil werden lässt, hiervon aber bis zum 9.9.42, 16 Uhr, der nächsten polizeilichen Dienststelle Mitteilung macht, wird **STRAFRECHTLICH NICHT VERFOLGT WERDEN**.

In der gleichen Weise wird gegen denjenigen von einer Strafverfolgung Abstand genommen, der die von einem Juden erworbenen Sachwerte bis zum 9.9.42, 16 Uhr, in Warschau, Niskastr. 20, abliefern oder bei dem nächsten Polizeirevier bzw. Gendarmerieposten Meldung erstattet.

**Der SS- und Polizeiführer
im Distrikt Warschau.**

Warschau, den 5. September 1942.

OBWIESZCZENIE

Dotyczy kary śmierci za wspieranie żydów, którzy przekroczyli bez uprawnienia granicę dzielnicy żydowskiej.

W ostatnim czasie większa ilość żydów wydestała się bez uprawnienia z dla nich przeznaczonej dzielnicy. Ci znajdują się dotąd w okręgu warszawskim.

Przypominam, że trzecie rozporządzenie Generalnego Gubernatora z dnia 15.10.1941 r. (Vbl. GG. S. 595) przewiduje, że nie tylko żydzi zostaną skazani na śmierć za przekroczenie granicy dzielnicy żydowskiej, ale każdy, kto w jakikolwiek sposób dopomaga im w ukrywaniu się. Zaznaczam, że za pomoc udzielaną żydowi, nie uważa się tylko przenocowanie ich i wyżywienie, ale również przewożenie ich jakimkolwiek środkiem lokomocji, kupowanie od nich różnych towarów, i t. p.

Zwracam się do ludności okręgu warszawskiego z wezwaniem, aby każdego żyda, który bez uprawnienia przebywa poza granicami dzielnicy żydowskiej, natychmiast zameldować u najbliższego posterunku policyjnego względnie żandarmerji.

Kto udziela pomocy żydowi albo jeszcze dotąd udziela, a do dnia 9. 9. 1942 r. godz. 16-ta zamelduje w najbliższym posterunku policji lub żandarmerji, nie podlega odpowiedzialności karnej.

Również nie podlega odpowiedzialności karnej ten, kto do dnia 9. 9. 1942 r. godz. 16-tej, odeśle rzeczy nabyte od żyda pod adresem Warszawa, Niska 20 albo zawiadomi o tym najbliższy posterunek policji wzgl. żandarmerji.

**Kierownik SS- i Policji
dla Okręgu Warszawskiego**

